

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2020. gada 09. janvārī Nr. 1-6/1

Uz 13.12.2019. Nr.1-04/419-pav

Latvijas Republikas Satversmes tiesai

tiesa@satv.tiesa.gov.lv

Par viedokli lietā Nr.2019-19-0103

Tiesībsarga birojā šā gada 16. decembrī saņemts Latvijas Republikas Satversmes tiesas tiesneses Daigas Rezevskas 2019.gada 13. decembra lēmums, ar kuru Latvijas Republikas tiesībsargs (turpmāk – tiesībsargs) atzīts par pieaicināto personu lietā Nr. 2019 – 19 - 0103 “Par Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmās daļas (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016.gada 7.martam) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105. pantam un Ministru kabineta 2008.gada 16.decembra noteikumu Nr. 1048 “Dabaszāzes piegādes un lietošanas noteikumi” 56. un 58.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105. pantam un Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmajai daļai (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016.gada 7.martam), kas ierosināta, pamatojoties uz Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta (turpmāk arī – pieteikumu iesniedzēja) diviem pieteikumiem.

Izvērtējot lēmumam pievienotos pieteikumus, kā arī Saeimas un Ministru kabineta atbildes rakstus, tiesībsargs, ievērojot Tiesībsarga likumā noteikto tiesībsarga kompetenci, sniedz šādu viedokli.

1. Ar pieteikumiem ir apstrīdēta Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmā daļa (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016.gada 7.martam) (turpmāk – Enerģētikas likuma norma), kas nosaka: “*Ja energoapgādes komersants konstatē, ka enerģijas lietotājs ir pārkāpis Ministru kabineta noteikumus par dabaszāzes piegādi un lietošanu vai līgumu par dabaszāzes piegādi un tā rezultātā enerģijas lietotājam ir samazināts uzskaitītais dabaszāzes patēriņa apjoms vai radīta iespēja dabaszāzi patērēt bez maksas, enerģijas lietotājs samaksā energoapgādes komersantam par izlietoto dabaszāzi, kā arī kompensāciju. Kārtību, kādā energoapgādes komersants nosaka faktiski patērētās dabaszāzes daudzumu, kā arī kompensācijas apmēru un aprēķināšanas kārtību, nosaka Ministru kabinets.*”

Tāpat ar pieteikumiem ir apstrīdētas turpmākās Ministru kabineta 2008. gada 16. decembra noteikumu Nr. 1048 “Dabaszāzes piegādes un lietošanas noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 1048) normas:

56. punkts: “*Ja sistēmas operators konstatē šo noteikumu vai līguma pārkāpumu, kura dēļ lietotājam ir samazināts uzskaitītais dabaszāzes patēriņa apjoms vai radīta iespēja*

dabaszāzi patērēt bez maksas, lietotājs samaksā sistēmas operatoram par izlietoto dabaszāzi, kā arī kompensāciju”;

58. punkts: “*Sistēmas operators šo noteikumu 56.punktā paredzēto kompensāciju nosaka, reizinot aprēķināto izlietotās dabaszāzes daudzumu ar tarifu divkārsā apmērā”.*

2. Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. pants noteic, ka ikvienam ir tiesības uz īpašumu. *Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.*

Satversmes tiesa ir secinājusi, ka Satversmes 105. pants paredz gan īpašuma tiesību netraucētu īstenošanu, gan arī valsts tiesības sabiedrības interesēs ierobežot šīs tiesības. Tādējādi minētais pants, no vienas puses, ietver valsts pienākumu veicināt un atbalstīt īpašuma tiesības, proti, pieņemt tādus likumus, kas nodrošinātu šo tiesību aizsardzību, taču, no otras puses, dod valstij arī tiesības noteiktā apjomā un kārtībā iejaukties īpašuma tiesību izmantošanā¹.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, lai noskaidrotu, vai personas konstitucionālo tiesību ierobežojums ir attaisnojams, jāizvērtē:

- 1) vai pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu;
- 2) vai ierobežojumam ir leģitīms mērķis;
- 3) vai ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi.²

2.1. Vērtējot apstrīdētās tiesību normas, tiesībsargs atzīst, ka ar tām ir noteikts īpašuma tiesību ierobežojums, par ko pamatoti ir norādīts pieteikumos.

Neskatoties uz pieteikumu iesniedzējas prasījumu – atzīt apstrīdēto normu neatbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam, ciktāl apstrīdētās tiesību normas nosaka energoapgādes komersanta (sistēmas operatora) tiesības uz kompensāciju, Satversmes tiesa ir ierosinājusi lietu par Enerģētikas likuma normas un Noteikumu Nr. 1048 56. un 58. punktu neatbilstību Satversmes 105. pantam. Tā kā no lietas būtības neizriet, ka ir strīds par apstrīdēto tiesību normu atbilstību Satversmes 105. panta ceturtajam teikumam, turpmāk tiks vērtēta apstrīdēto normu atbilstība Satversmes 105. panta pirmajam, otrajam un trešajam teikumam.

2.2. Pieteikumu iesniedzēja uzskata, ka Enerģētikas likuma norma, tāpat Noteikumu Nr. 1048 56. un 58. punkti nav noteikti ar likumu. Kā pamatojums tiek norādīts tas, ka Enerģētikas likuma norma skaidri nenosaka, par ko maksājama kompensācija (atlīdzība) jeb kāds kaitējums tiek kompensēts un uz kāda pamata. Pieteikumu iesniedzēja arī norāda, ka - lai arī no Enerģētikas likuma normas vēstures konstatējams, ka likumdevējs ir vēlējis kompensāciju noteikt kā sankciju, kas līdzinās līgumsodam, taču attiecīgais regulējums neatbilst ne līgumsoda būtībai, ne vienai no tā funkcijām, proti, tas nav noteikts ar līgumu, kā arī nepilda grūti pierādāmu zaudējumu atlīdzināšanas funkciju. Minētais, pieteikumu iesniedzējas skatījumā, cita starpā ir pamats atzīt Enerģētikas likuma normu par neatbilstošu Satversmes 64. pantam (neskaidri noteikts pilnvarojuma apjoms un galvenie virzieni). Attiecīgā neskaidrība ir pamats arī atzīt, ka Noteikumu Nr. 1048 56. un 58. punkti ir neatbilstoši Satversmes 64. pantam un secīgi arī nav noteikti ar pienācīgā kārtā pieņemtu normatīvo aktu.

Ievērojot, ka pieteikumu iesniedzēja Satversmes 105. panta vērtēšanas kritērija “pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu” pamatojumu ir balstījusi argumentāciju, kas pamato apstrīdēto tiesību normu neatbilstību Satversmes 64. pantam, ciktāl tās nosaka

¹ Satversmes tiesas 2002. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. 2002-01-03 secinājumu daļa.

² Satversmes tiesas 2011. gada 11. aprīļa spriedums lietā Nr.2010-62-03 8.punkts.

energoapgādes komersanta tiesības uz kompensāciju, tiesībsargs šos jautājumus analizē kopsakarā.

Deleģētā likumdošana ir ielasāma Satversmes 64. panta tvērumā, bet likumdevēja speciālā pilnvarojuma (deleģējuma) Ministru kabinetam izdot ārējo normatīvo aktu nosacījumi vispārīgi ir reglamentēti Ministru kabineta iekārtas likuma 31.pantā³. Likumdevējs saskaņā ar Ministru kabineta iekārtas likuma 31.panta pirmās daļas 1.punktu ir tiesīgs pilnvarot Ministru kabinetu, nosakot skaidri, kādus jautājumus un kādā veidā Ministru kabinets ir tiesīgs regulēt⁴. Vienlaikus Ministru kabineta noteikumi nedrīkst būt pretrunā ar Satversmi un likumiem. Tiesību normām ir jābūt savstarpēji saskaņotām un harmoniski jādarbojas visas tiesību sistēmas ietvaros un jebkuram likumam pēc sava rakstura ir jāiekļaujas tiesību sistēmā⁵.

Ministru kabinets var izdot tikai likumam pakārtotus normatīvus aktus. Noteikumus izdod, lai palīdzētu īstenot likumus. Pārvaldes kārtībā izdotie Ministra kabineta noteikumi nevar ietvert tiesību normas, kas bez likumdevēja pilnvarojuma veidotu jaunas tiesiskās attiecības un ierobežotu pamattiesības⁶. Pilnvarojuma saturam ir jābūt skaidram, jo tas atklāj pilnvarojuma būtību un jēgu. Nav pieļaujama personas pamattiesību ierobežošana, atsaucoties uz neskaidru vai pārprotamu likumdevēja pilnvarojumu⁷.

Tiesībsargs uzsver, ka no tiesību doktrīnas viedokļa ir diskutabls jautājums par to, cik Enerģētikas likuma normā skaidri formulēts pilnvarojums. Pieteikumu iesniedzējas apsvērumi to arī apliecina. Lai arī nav apšaubāma pilnvarojuma precizitātes un skaidrības nozīme un nepieciešamība, tomēr tiesībsargs vēlas norādīt, ka precizitātes un skaidrības kritērijs paredz arī noteiktu formulējuma detalizācijas pakāpi, ko tiesību nozaru specifikas un citu apstākļu dēļ, piemēram, nesamērīgs normatīvisms, ne vienmēr ir iespējams paredzēt. Līdz ar to likumdevējam deleģējuma formulējuma izvēlē ir liela rīcības brīvība. Ir pieļaujams, ka pilnvarojums likuma normā var būt abstraktāks, kas attiecīgi pagērē pilnvarojuma realizētājam sistēmiskas un saprātīgas analīzes pienākumu, īstenojot deleģējumu. Attiecīgā pieeja ir apstiprināta arī Satversmes tiesas judikatūrā. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka ar izpildvarai likumdevēja doto pilnvarojumu jāsaprot ne tikai viena konkrēta, lakoniska tiesību norma, bet paša likuma būtība un mērķis⁸. Ar pilnvarojuma mērķi saprot to, ko likumdevējs centies panākt, piešķirot tiesības noregulēt attiecīgo jautājumu⁹.

Enerģētikas likuma norma paredz, ka Ministru kabinetam jāizstrādā kārtība, kādā energoapgādes komersants nosaka faktiski patērētās dabasgāzes daudzumu, kā arī kompensācijas apmēru un aprēķināšanas kārtību. Tiesībsarga ieskatā, noteiktais kompensēšanas pienākums kā tāds nav prettiesisks, taču tieši Ministru kabineta izvēlēta metodoloģija nav samērīga. Tā kā no Enerģētikas likuma normas nevar secināt, ka likumdevējs būtu vēlējis pieļaut kompensāciju tādā apmērā, kāds tas noteikts ar Noteikumiem Nr. 1048, tad, saprātīgi interpretējot Enerģētikas likuma normu un ievērojot no Satversmes 1. pantā izrietošo taisnīguma principu, nevar pieņemt, ka likumdevējs būtu vēlējis, lai par vieniem un tiem pašiem zaudējumiem tiktu maksāta kompensācija jeb atlīdzība divas reizes (turklāt trīskāršā apmērā), vai arī tiktu noteikta sankcija, kura vairākas reizes pārsniedz atlīdzināmos zaudējumus ekonomiskā izpratnē. Tiesībsarga ieskatā, Ministru

³ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. V nodaļa. Likumdošana. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 26. - 27.lpp.

⁴ Satversmes tiesas 2005.gada 21.novembra sprieduma lietā Nr. 2005-03-0306 10.punkts.

⁵ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. V nodaļa. Likumdošana. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 25. lpp.

⁶ Satversmes tiesas 2007.gada 9.oktobra sprieduma lietā Nr. 2007-04-03 16.punkts.

⁷ Satversmes tiesas 2005.gada 21.novembra sprieduma lietā Nr. 2005-03-0306 10.punkts.

⁸ Satversmes tiesas 2011.gada 11.janvāra sprieduma lietā Nr.2010-40-03 10.4.punkts.

⁹ Satversmes tiesas 2007.gada 9.oktobra sprieduma lietā Nr.2007-04-03 19.punkts.

kabinetam, īstenojot deleģējumu, bija pienākums to paredzēt un rīkoties atbilstoši tiesību sistēmas principiem.

Tiesībsargs piekrīt pieteikumu iesniedzējai, ka Enerģētikas likuma normas pamatojums jēdzianam “kompensācija” likumprojekta Nr. 646/Lp9 “Grozījumi Enerģētikas likumā” anotācijā¹⁰ no doktrīnas viedokļa, iespējams, nav bijis korekts, taču tas pats par sevi nepadara Enerģētikas likuma normu neīstenojamu tiesiskā veidā, it īpaši pie nosacījuma, ka Ministru kabinetam ir pienākums nepieļaut noteikumus pretrunas ar Satversmi un likumiem.

Ņemot vērā minēto, tiesībsargs pauž uzskatu, ka Enerģētikas likuma norma atbilst Satversmes 64.panta prasībām, un attiecīgi ir uzskatāma par pienācīgā kārtā pieņemtu normu¹¹. Savukārt Ministru kabinets ir rīkojies *ultra vires*, paredzot Noteikumu Nr.1048 56. un 58. punktā noteikto kompensācijas aprēķināšanas kārtību. Secīgi Noteikumu Nr. 1048 56. un 58. punkts nav uzskatāms par pienācīgā kārtā pieņemtu normu.

2.3. Lai arī ir secināts, ka Noteikumu Nr. 1048 56. un 58. punkts neatbilst vienam no obligātajiem konstitucionalitātes izvērtējuma testa kritērijiem un ir pamats atzīt šīs normas par neatbilstošām Satversmes 105.pantam, tiesībsargs uzskata par nepieciešamu sniegt apsvērumus arī par pārējiem samērīguma kritērijiem attiecībā uz minētajām apstrīdētajām tiesību normām.

Ikviena pamattiesību ierobežojuma pamatā ir jābūt apstākļiem un argumentiem, kādēļ tas vajadzīgs, proti, ierobežojums tiek noteikts svarīgu interešu - leģitīma mērķa - labad¹².

Ja ir noteikti tiesību ierobežojumi, tad pienākums uzrādīt un pamatot šādu ierobežojumu leģitīmo mērķi Satversmes tiesas procesā visupirms ir institūcijai, kas izdevusi apstrīdēto aktu, konkrētajā gadījumā – Saeimai un Ministru kabinetam¹³.

Īpašuma tiesību ierobežojumam ir jākalpo kādam no Satversmes 116. pantā norādītajiem leģitīmajiem mērķiem. Satversmes 116. pantā ietvertajā personas pamattiesību uzskaitījumā nav speciālas norādes uz īpašuma tiesībām, jo konstitucionālais likumdevējs jau Satversmes 105. pantā ir norādījis, ka īpašuma tiesības var ierobežot. Tomēr nav šaubu, ka Satversmes 116. pantā minētie pamattiesību ierobežošanas leģitīmie mērķi, proti, citu cilvēku tiesību aizsardzība ir atzīstami par leģitīmiem mērķiem arī īpašuma tiesību ierobežošanai.¹⁴

Likumprojekta Nr. 646/Lp9 “Grozījumi Enerģētikas likumā”¹⁵, anotācijā norādīts, ka Enerģētikas likuma normas regulējums ir nepieciešams no energoapgādes sistēmu efektīvas un operatīvas darbības viedokļa, kā arī aizsargā enerģijas lietotājus, neļaujot dominējošā stāvoklī esošiem energoapgādes komersantiem piemērot nepamatotus atšķirīgus līgumu nosacījumus dažādiem enerģijas lietotājiem. Lai arī Enerģētikas likuma norma sākotnēji paredzēja atšķirīgu regulējumu, proti, tā noteica līgumsodu, tomēr tās mērķis tiesībsarga ieskatā ir saglabāts.

Ministru kabinets norādījis, ka Noteikumu Nr. 1048 56. un 58. punkta leģitīmie mērķi ir nodrošināt energoapgādes sistēmu drošu, efektīvu un operatīvu darbību visas sabiedrības interesēs; atlīdzināt sistēmas operatoram un citiem lietotājiem nodarītos zaudējumus un radušos izdevumus sakarā ar lietotāja darbībām, kas ir vērstas uz dabasgāzes patēriņa uzskaites samazināšanu vai dabasgāzes lietošanu bez maksas; aizsargāt lietotājus pret dominējošā stāvoklī esošiem energoapgādes komersantiem.

Tiesībsargs secina, ka visu apstrīdēto normu leģitīmais mērķis ir aizsargāt citu cilvēku tiesības un sabiedrības labklājību.

¹⁰ <http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/43294F8526F9D52CC22573FD004D5DA1?OpenDocument>

¹¹ Tā kā lietā nav strīda par to, vai Enerģētikas likuma norma un Noteikumu Nr. 1048 56. un 58. punkti ir izsludināti normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā un ir publiski pieejami, šos aspektus tiesībsargs nevērtē.

¹² Satversmes tiesas 2005. gada 22. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-19-01 9. punkts.

¹³ Satversmes tiesas 2014.gada 11.decembra sprieduma lietā Nr.2014-05-01 18.punkts.

¹⁴ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 473.lpp.

¹⁵ <http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/43294F8526F9D52CC22573FD004D5DA1?OpenDocument>

2.4. Ņemot vērā minēto, ir jāizvērtē, vai tiesiskie līdzekļi sabiedrības interešu aizsardzībai ir samērojami ar indivīda interešu aizskārumu.

Satversmes tiesa secinājusi, ka tad, ja publiskā vara ierobežo personas tiesības un likumiskās intereses, ir jāievēro saprātīgs līdzsvars starp sabiedrības un indivīda interesēm. Lai konstatētu, vai samērīguma princips ir ievērots, jānoskaidro, vai likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmo mērķu sasniegšanai, vai nav saudzējošāku līdzekļu šo mērķu sasniegšanai un, vai labums, ko gūst sabiedrība, ir lielāks par indivīdam nodarītajiem zaudējumiem.

Nepieciešamība kompensēt divkāršā apmērā par patērēto dabasgāzi pārkāpuma gadījumā viennozīmīgi attur dabasgāzes lietotājus no pārkāpumu izdarīšanas, atlīdzina iespējamus zaudējumus, kas nodarīti sistēmas operatoram, kā arī veicina pārējo Ministru kabineta un Saeimas norādīto leģitīmo mērķu sasniegšanu, tādējādi apstrīdētās normas ir piemērotas leģitīmā mērķa sasniegšanai.

Vērtējot, vai nav saudzīgāku līdzekļu mērķa sasniegšanai, ir būtiski saprast, ka personai, kura, piemēram, nelegāli pieslēgusies gāzesvadam un patērējusi gāzi bez maksas, pēc šāda fakta konstatācijas būs jāatlīdzina ne tikai patērētā dabasgāze maksimālā apmērā par pēdējiem diviem gadiem, bet šī summa vēl tiks reizināta divreiz kompensācijai, kopā atmaksājamā summa ir trīs reizes lielāka, nekā persona būtu varējusi maksimāli patērēt, tāpat arī dabasgāzes diferencētās patēriņa normas ir noteiktas augstākas, ņemot vērā, ka tās noteicis pats dabasgāzes sistēmas operators.

Vienlaikus jāņem vērā, ka Noteikumu Nr. 1048 normas neprasa nekādu sevišķu pierādīšanu no dabas gāzes operatora, piemēram, par reāli nodarītiem zaudējumiem, bet vienīgi konstatēt, ka gāzes skaitītājs ir bijis mehāniski bojāts un tas varēja ietekmēt gāzes patēriņa uzskaiti¹⁶.

Tiesībsargs vērš uzmanību, ka šobrīd spēkā esošie Ministru kabineta 2017. gada 7. februāra noteikumi Nr. 78 "Dabasgāzes tirdzniecības un lietošanas noteikumi", kas regulē rīcību gadījumos, kad dabasgāzes lietotājam ir bijusi iespēja lietot dabasgāzi bez maksas vai par samazinātu maksu (patvaļīgi ierīkots pieslēgums pirms komercuzskaites mērāparāta vai lietotājs dabasgāzi lieto bez komercuzskaites mērāparāta, vai komercuzskaites mērāparāts vai plomba ir bojāta un kādas minētās darbības dēļ ir samazināts dabasgāzes patēriņa rādījuma lielums vai radīta iespēja dabasgāzi lietot bez maksas) vairs neparedz kompensāciju, kā arī aprēķins par patērēto dabasgāzes apjomu ir daudz saudzīgāks¹⁷.

Tiesībsarga ieskatā, bija iespējams pieņemt saudzējošāku regulējumu, kas vienlīdz labi sasniegtu apstrīdēto normu leģitīmos mērķus, piemēram, dabasgāzes operatoram pierādot nodarītos zaudējumus, ieviešot tādu dabasgāzes uzskaites sistēmu, kas ļautu noteikt faktisko gāzes patēriņu, neatkarīgi no uzstādītā gāzes skaitītāja rādījumiem, kā arī šobrīd pastāvošais regulējums apliecina, ka Enerģētikas likuma mērķus ir iespējams sasniegt, arī nenosakot nesamērīgi lielu kompensāciju par pārkāpumiem. Tādējādi pastāv saudzējošāki līdzekļi kā sasniegt apstrīdēto normu leģitīmos mērķus.

2.5. Vērtējot, vai labums, ko gūst sabiedrība, ir lielāks par indivīdam nodarītajiem zaudējumiem, tiesībsargs nevar piekrist Ministru kabineta norādītajiem argumentiem, proti, nebūtu samērīgi pieprasīt lietotājam segt tikai izdevumus par patērēto dabasgāzi, neņemot vērā sistēmas operatora iespējamus zaudējumus saistībā ar sprādzienbīstamību, dabasgāzes apturēšanu citiem lietotājiem, sadales sistēmas apsekošanu un remontdarbiem. Ministru kabineta ieskatā Noteikumos Nr. 1048 paredzētais kompensācijas apmērs divkāršā apmērā ir

¹⁶ Sk., piemēram, Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2019.gada 8.oktobra spriedums lietā Nr. C20232616; Vidzemes apgabaltiesas 2019.gada 24.jūlija spriedums lietā Nr. C11095316, Rīgas apgabaltiesas Civillietu kolēģijas 2019.gada 5.jūlija spriedums lietā Nr. C11095316 (lietās potenciāli nav pabeigta tiesvedība, taču spriedumos lietotā argumentācija ir zīmīga).

¹⁷ Ministru kabineta 2017.gada 7.februāra noteikumu Nr.78 "Dabasgāzes un tirdzniecības noteikumi", 87. - 90.punkti. <https://likumi.lv/ta/id/289031>

samērīgs ar radīto kaitējumu un risku sistēmas operatoram, citiem lietotājiem un sabiedrībai kopumā.

Gadījumos, kad tiek konstatēta iejaukšanās dabasgāzes uzskaitē, personai var tikt piemērots kriminālsods¹⁸ vai arī administratīvais sods¹⁹, un pret personu var vērsties civiltiesiskā kārtībā, pieprasot atlīdzināt maksu par dabasgāzi un kompensāciju saskaņā ar Enerģētikas likuma normu un Noteikumu Nr. 1048 56. un 58.punktu. Tiesībsarga ieskatā, tik lielas kompensācijas noteikšanu par potenciāli iespējamām zaudējumiem un iemeslus, kāpēc šāds kompensācijas apmērs tiek noteikts, var uzskatīt par sodu, kurš nav samērīgs ar nodarījumu. Šai sakarā būtiski atzīmēt, ka gan Krimināllikums, gan Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss paredz atbildību par tādu pašu rīcību, par kuru apstrīdētās normas paredz kompensācijas atlīdzināšanu. Tas nozīmē, ka administratīvas atbildības sankcijas un apstrīdētajās normās paredzētā kompensācija ir pielīdzināms sodam ar krimināltiesisku raksturu. Līdz ar to apstrīdētajās tiesību normās paredzētā kompensācija var pārkāpt dubultās sodīšanas aizlieguma principu, jo paredz iespējamību apstrīdēto tiesību normu piemērošanu vienlaikus ar Krimināllikumā vai Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā paredzēto sankciju piemērošanu²⁰.

Apkopojot iepriekš minēto, tiesībsarga ieskatā, Enerģētikas likuma norma un Noteikumu Nr.1048 56. un 58. punkts ierobežo pieteicēja Satversmes 105. panta pirmajā, otrajā, trešajā teikumā noteiktās tiesības.

Ar cieņu

tiesībsargs

J.Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.

¹⁸ Krimināllikums, 182.¹. pants. <https://likumi.lv/ta/id/88966#p182.1>

¹⁹ Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss, 96. pants, 98.¹ pants, 98.² pants. <https://likumi.lv/ta/id/89648#p96>

²⁰ Līdzīgus secinājumus sk. Satversmes tiesas 2012. gada 18. oktobra sprieduma lietā 2012-02—0106 13.punktā.